

«Psykologer sutrer for mye»

Per Halvorsen
journalist

Er psykologer spesielt utsatt for belastninger i helsevesenet? Nei, mener Helge Holgersen, som syns at sutringen blant yrkeskolleger til tider tar overhånd.

Merknad: Omtalen av funnene i YPU-undersøkelsen er endret 4. august kl. 16.30.

– I en tråd på Facebook under debattinnlegget *Psykologers belastninger krever et indre arbeid skrevet av terapiveileder Jonas Sharma-Bakkevig, gir du uttrykk for at psykologer urettmessig påberoper seg å være utsatt for særlig tøffe belastninger i hjelperrollen. Kan du utdype?*

– Jeg tviler ikke på at psykologer er utsatt for belastninger i jobben. Men jeg klarer ikke å se at arbeidsforholdene for vår yrkesgruppe skal være verre enn for andre helsearbeidere eller arbeidstakergrupper i samfunnet. Denne forestillingen må i så fall underbygges av noe empiri. Og til nå har jeg bare sett undersøkelsen som Yngre psykologers utvalg (YPU) gjennomførte i fjor. Den dokumenterte overhodet ikke dette på en ordentlig måte.

Aktuelt intervju

Hvem: Helge Holgersen, førsteamanuensis ved Institutt for klinisk psykologi i Bergen og tillitsvalgt for Forskerforbundet

Hvorfor: Tydelig stemme i en pågående debatt i sosiale medier om psykologers arbeidsbelastninger

Hva: Uenig i forestillingen om at psykologer i psykisk helsevern er utsatt for belastninger som er større enn hos andre yrkesgrupper

– *Undersøkelsen har hatt en viss gjennomslagskraft. Hva var galt med den?*

– Jeg har fått tilsendt undersøkelsen fra YPU. Det var 38 prosent av alle som fikk den tilsendt, som svarte. 22 prosent av respondentene i undersøkelsen har hatt sykmeldinger der de oppgir at arbeidssituasjonen har vært medvirkende faktor til sykefraværet. Jobben var altså ikke hele forklaringen på at de ble syke. YPU konkluderer med at én av fem psykologer er sykmeldt de første årene på grunn av jobben. Det mener jeg står til stryk.

– *Hvilke reaksjoner har du fått av psykologkolleger på kommentarene dine på FB?*

– Langt de fleste er positive. Hovedinntrykket er at mange synes det er på tide å diskutere om det er hold i forestillingen om at psykologer, og da særlig unge psykologer, har det spesielt tøft i psykisk helsevern.

Kjartan Fløgstad sa en gang at bak hver buss sitter det en krisepsykolog. I dag kan en få inntrykk av at det bak hver pasient venter en selvivaretakestime

Vi kan ikke ta denne virkelighetsbeskrivelsen for gitt. Jeg syns det var greit å komme med noen motforestillinger.

– *Psykologer har lovpålagt behandlingsansvar samtidig som de har liten innflytelse over vilkårene de jobber under. Altså stort ansvar, men begrenset myndighet. Det er vel nærmest et bestillingsverk for slitasje?*

– Jeg tror at en av årsakene til problemene vi diskuterer, er at psykologer i for liten grad benytter seg av sin faglige autonomi. Pakkeforløpene er et rammeverk med noen overordnede krav om behandlingsplan, kasusformulering, målsetting med behandling og så videre. Innenfor disse rammene er det god plass til å kunne ta selvstendige valg basert på faglige vurderinger. Ideen om at vi er overstyrt langt inn i terapirommet savner jeg dokumentasjon for. Psykologene er jo helt suverene til å vurdere psykisk helse og hvilke behov pasienten har. Hvis man virkelig mener at fagligheten er truet av systemet, må man melde det inn som en ordentlig sak; til sykehusledelsen eller tilsynsmyndighetene, ikke bare klage.

– *Syns du psykologer sutrer for mye?*

– Ja, jeg syns det. Jeg har fått kritikk for å bruke ordene «sutring» og «pinlig» om psykologers hang til å klage over arbeidsforholdene i psykisk helsevern. Selv kan psykologer beskrive pasientene som «en belastning». Jeg vet ikke om det er bedre. Og mon tro hva pasientene selv vil tenke om en slik karakteristikk. Kjartan Fløgstad sa en gang at bak hver buss sitter det en krisepsykolog. I dag kan en få inntrykk av at det bak hver pasient venter en selvivaretakelsestime. Hvis vi tar utgangspunkt i at psykologer har gått seks år på studiet for å håndtere psykiske lidelser, og etterpå har som hovedfortelling at de utsettes for umenneskelige belastninger, så stusser jeg litt. Tenk på ambulanspersonell, leger på nyfødtavdelinger der barn dør mellom hendene på dem ... Jeg tror ikke vi framstår troverdig med fortellingene våre, og at vi heller ikke vil oppnå noe politisk ved å gjenta dem.

– *Hva bør psykologene gjøre isteden?*

– Vi må fortelle hva slags psykisk helsevern det er vi mener er i tråd med den best mulig faglige standard, og hvordan dagens psykiske helsevern svikter i forhold til denne standarden.

– *Svaret blir da gjerne at det må gjøres noe med rammevilkårene?*

– Da lurer jeg på hvilke rammevilkår er det som er problematiske? Er det (det) at vi må avslutte behandlingen for tidlig?

Jeg syns mange psykologer skjuler seg bak strukturen istedenfor å stå opp selv

Hvis det er slik, har vi jo faktisk rettigheter til å si at dette er ikke forsvarlig å avslutte. Da må vi våge å stå opp for det. Hvis du mener at du er nødt til å avslutte en behandling etter pålegg fra andre, må de som bestemmer at du skal avslutte, ta faglig ansvar for avgjørelsen. Hvis du går ut til fylkeslegen og sier at dette kan jeg ikke ta faglig ansvar for, er det alarmerende. Men kanskje det er det vi bør gjøre hvis vi mener det. Jeg syns mange psykologer skjuler seg bak strukturen istedenfor å stå opp selv. Vi blir jo ikke fratatt stillingene våre for om vi sier fra. Det er stillingsvernet for sterkt til. Jeg opplever en servilitet som jeg tror vi taper på.

– *Noen vil hevde at det er særegent for psykologer at deres egne følelser, tanker og livserfaringer er en så grunnleggende del av arbeidsredskapene de bruker i møte med menneskelig lidelse, og at de dermed er spesielt utsatt for å bli utbrente?*

– Jeg har selv gått en psykoanalyseutdanning. Jeg vet at vi bruker oss selv og våre følelser i terapi. Men tanken om at vi bader i samme stampen som pasienten, og så reiser vi oss opp begge to og har det like vondt, den tror jeg ikke på. Vi har lært å skille egne følelser fra pasientens. Jeg tror ikke folk som

har jobbet i mange år, slås til jorden av pasientens lidelse. Jeg tror det kan være et enda større problem hvis den profesjonelle distansen blir for stor, og vi føler for lite for pasienten.

– *Er det ikke viktig å lytte til tilbakemeldingene fra yrkeskolleger?*

– Jo, men «urimelig belastning» er ikke et rent subjektivt begrep i arbeidslivet. Norsk arbeidsliv er gjennomregulert. Dersom noen mener at de er pålagt urimelige arbeidsoppgaver eller for stor arbeidsmengde, er det en rekke kanaler en kan benytte for å avhjelpe situasjonen. Det å ha et arbeid innebærer å inngå en kontrakt om å utføre noe for en viss betaling.

Det er noe som skurrer hvis du har gått seks år på studiet for å tåle å behandle mennesker med psykiske lidelser, og etterpå klager over at disse menneskene er så belastende

Dersom vi blir pålagt arbeid innenfor rammen av denne kontrakten, kan vi ikke påberope oss urimelig belastning.

– *Er nyutdannede psykologer godt nok forberedt på arbeidslivets harde realiteter og prioriteringer?*

– Jeg har lurt på om det er en ny generasjon psykologer som har møtt for lite motstand i livet. At det for noen har gått så til de grader på skinner, og så har utdanningssystemet lært dem at de har rettigheter og krav som ikke alltid harmonerer med plikter du påtar deg når du takker ja til en jobb i psykisk helsevern. Kanskje har de for svak systemforståelse.

– *Hva er konsekvensen hvis forestillingen om hvor fælt det er å jobbe i psykisk helsevern, fester seg?*

– Jeg kjenner flere ledere for DPS-er som i dag sliter med å fylle stillinger. Det blir neppe enklere om vi fortsetter å snakke ned offentlig helsevesen. Det er noe som skurrer hvis du har gått seks år på studiet for å tåle å behandle mennesker med psykiske lidelser, og etterpå klager over at disse menneskene er så belastende.